

Acta ofte handelungh des particularis synodi, gehalten tot Doesburch, van den kercken des furstendoms Gelder ende graeffschap Zutphen, den achtentwintighsten Maij aengefangen ende den lethzten geendet anno 83.

1. Ten eersten sind nae aenroepinge des naemens Godts tot eenen praesidem vercoeren PETRUS GELLIUS FABER, tot eenen assessorem JACOBUS MICHAELIS, tot eenen scribam JODOCUS GOIJKERUS.

2. Volgens sijn die acta synodi nationalis Middelburgensis weder voor-gelesen und van allen dienaeren des woorts und ouderlingen, soo tegenwoordich geweest, ondergeschreven, gelijkfals oock die acta des lestleden synodi, tho Nijmegen gehalten.

3. Sindt die literae credentiales der utgesondenen gelesen und befindet sich, dat die dienaer van Barnevelt nicht erschijnen und hoewell hij sijn excuse gebracht, ist deselvige van dem christlichen synodo nicht approbiert, woe dan oock die kercken van Tjill ende Bommel, welke in dem volgenden synodo te censurieren sijn, hetsij dan dat se wichtige oersaecken haeres uijtbleivens vortbrengen.

4. Dewiehl in gantzen forstendomb Geller und graeffschap Zutphen, soowell den steden als dorperen anlanget, groote ende erbarmlicke klagen be- funden werden wegen des mangels der misbetaelungh und geburlicke onderholdinge der kerck und schoeldienaeren, soo is het voor raetsam ge- vonden, dat men aen unseren gnedigen heern stadtholder supplicieren solle Sijn Genad ernstlick te vermaenen, dat nicht alsoo die giestelicke guederen, tot eenen anderen ende gegeven, worden ondergeschlagen, in welcker sup- plication sall meldungh gedaen worden der reformation der graeffschap Bergen und sunderlinck des vleecken Dijn; desgelijcken oock ahn cantzeler, rethen, ire Edelheiten und Wijsheijden haeres amptes te vermaenen om handt te holden, dat die geestelicke goederen ad pios usus, tot welken sie ge- stiftet sijn, muchten gewendet und nicht distrahiert ofte mit swaerer schattungen, wie andere, alsoo die pastorijen beswaret werden. Undt sindt tot alsuleken werck met gemeijnen stemmen ercoeren D. JOHANNES FONTANUS und D. ENGELBERTUS, consul Arnhemensis, und fort tot sulcke supplica- tien toe overantworten sijn vercoeren praeses und assessor.

5. Ist oock voor goed angesien, dat andere inconvenienten, die vast in

allen kercken voorvallen, in derselvigen supplicatien verferdiget, vermeldet werden, als ten eersten van den examine der pastorn op den platten landen des furstendombs Gelder und graeffschap Zutphen, dat sij ernstlick bij sulcken toe erscheinen gehalten werden. Daernaer dat inen alle stucken haeres affgoedischen dienstes tho verrichten verboeden werde, wie oock allen anderen, die nicht ordenlick tot den dienst beroepen, examiniret und duchtich gevonden sijnde. Ten darden dat die predige der Catechismi op den dorperen muchte ingefuret werden. Und opdat sulcks fuglick geschiede is van noeden, das van dem magistraet den officirn operleght werde, die huijsluijten des morgens oder naemittages, daernaer die gelegentheit des plaetses sulkes vordert, daertoe te halden.

6. Wurd oock angehalden, dat een gemeine undt illustris schola particularis im forstendomb ofte graeffschap Zutphen, waer het am bequaemsten geschieden kunde, mochte opgericht werden undt in allen Latinischen schoelen der steden eijnerleij praecepta artium proponert worden, tot welcken raedtsam weere, dat die rectores, bij eenander coemende, sich daerin vergelicken; und dat alle heck ende nevenschoelen, hetsij dat sij van Papisten oft Reformerden persoonen gehalden worden, gantzelick affgeschafft und toe niet gedaen worden; item dat het punct, in sijnode Neomagensi besloeten, om eenen procuratorem causarum ecclesiasticarum te stellen, int werck mochte gebracht werden. Und befindet der sijnodus raedtsaem, dat op behagen der obrigheit JACOBO ELDENIO dese last mochte opgeleght werden mit toellegginge eener nootwendigen alimentation.

7. Verners dat een gemeene christlicke eheordungh verfatet in truck mochte gebracht werden, damet alle onordnungh van hurereij, ehebreckereij, bluetschanden unde dergelijcken lasteren, die veelveldich in desen landen verloopen und groote oirsaecken sijn der straffen ende plagen, eenmaell mochten affgeschafft werden.

8. Eindelick aen toe holden, dat die classes door autoriteit der overheit mochte affgeteilet unde int werck gestellet werden. Solckes te verforderen is der kercken toe Aernhem operlaght und haer dem eersten classen toe beschrieven bevoelen.

9. Benevens dem sall oock gedacht werden der onderholtungh der affgearbeiteten und onvermoegenden dienaeren des woortz ende der dienaeren verstorbenen naeglaetenen weduwen, daerthoe des fast und beteltags, dat die niet lenger dan eenen tagh the halten voergeschreven werden, wie dan dit alles in den supplicatien aen heeren stadthalder ende cantzeler ende

rethe geschreven overgegeven is, waervan die copien, bij den sijnodall protocol te vinden, sulcx nae nothrufft uutwiesen.

10. Sooveell anlangen doet den jungen gesellen umb sie in studiiis te unterhalten, damet se mochten duchtich worden in volgenden tijden kercken, schoelen und den vatterlandt te dienen, lest der sijnodus dit blijven bij der resolutien, in sijnodo Neomagensi gedaen.

11. Wijters let oock de rsijnodus blijven die articulen, in dieselve sijnodo besloeten van de thosaemengevinge der luytjen, die weel ¹⁾ bij den anderen sitten und den kerekendienst verachten, und vindt der sijnodus gantzelick niet raedtsaem, dat men in die letzten noot des levens soedaenige sall copulirn, het queme dan dat hoochwuichtige oirsaecken voervielen, waeromb sulcks geschieden mocht.

12. Unde soo het gesche, dat eenige controversia van eenige articulen des geloevens in eener kercken mochte vorfallen und niet in denselven konte decidirt werden, soo sullen soedaenige kercken niet vuytlendische toe besoecken ofte te consuliren macht hebben, hetsij dan dat sie te vooren haere benachtbarte kercken ofte plaetsen, daeronder sij behoeren, consulirt hebben. Im fall averst der classes mit eeniger benachtbarte kereken haer niet konte genoegdoen, sal sulckes ad synodum particularem undt, soo oock niet daer, ad nationalem, hoe dan oock in den articulen sijnodi Middelburgensis caviret is, gebracht worden. Ende hierumb is D. GALLO, mede aengesien dat oock veele andere swaericheiten vorgefallen, sijn boeck, door D. JOHANNEM CHALEOPAEUM ende D. D. AULETIUM dem sijnodo offerirt, weder toegesunden worden, vuytgenoemen datgenen privato verbotten is in privatis ende twijffelafftige saecken andere professores theologiae tho consulern.

13. Verders is operlaght dem praesidi ende assessori tho schrijven ad classen Leidensem, ofte se eenige theologos hebben, die niet reijn in der christlichen lehre ende ceremonien zijn.

14. Ende nadien het wall stichtich seijn sall, datt unser christlicher Catechismus met etlichen hellen ende claeren tuijgenissen, vuyt der Schrift genoemen, gedruckt worde, alsoo dat op die eene zijden die fraege ende andtwoordt, op die ander zijde die tuijgenissen der Schrift gedruckt stunde, soo heeft doch der sijnodus sulcx voorbehalten omb op den naestcoemenden

¹⁾ „weel” T heeft „wel”.

nationalem sijnodum tho brengen, im ansehungh der Catechismus nicht eener provintien maer den gantzen lande tho leeren voorgesteld is.

15. Laet oock der sijnodus van het drucken der boecker ahngehende die religie blijven bij der resolutie, im Middelburgischen sijnodo geschieden articulo 38.

16. Der sijnodus sall schrijven aen *MODER*, dienaer toe Utricht, dat hij die Belijdenis des geloeves der Nederlendischen kercken mit den eersten vuyt dat frantzois wolle oversetten undt in druck verfertigen laeten.

17. Ob oock toegelaeten sij in den kercken van wegen affgestorbenen menschen epitaphia aen die wende the kleben off in taefelen tho hangen? Neen, aengesien het niet ter eeren Godts ende stichtungh des naesten ende een werck is malae consequentiae, daeromb den kercken Nijmegen ende Doesburgh sulcks aff te doen van dem sijnodo ernstlick wurdt befolen. Und sall niemant gestattet werden sulcx hiernaemaelen te volgen.

18. Nadien sich bevindet, dat in sommigen plaetzen benevens denn lichtpredigten, die dae behoeren aff toe doen toe sijn, oock gesongen wurdt op den begreiffnissen, item dat oock die festaghe der Papisten unterhouden werden, ordinirt der christliche sijnodus, dat se sulcks metten eersten sulen affstellen ende sich gelickformich holden dem decret des sijnodi Middelburgensis.

Reliqua inveniuntur in actis sijnodi Neomagensis.

Particularia.

19. Ist gevraecht worden, off der luyden kinder oock tho doepen sijn, welcke, well van den predickstoell affgeroepen zijnde, sich niet laeten tzaemengeven, sonder voorgehende vermaenungh? R. Men sall die kinder doepen und haer die onordenungh der elteren niet misgelden laeten, maer niet te weiniger sal men die elteren in den kercken opentlick straffen ende ernstlick vermaenen, dat sie sich der ordenungh begeben. Und sollen oock die dienaers vlijtigh bij den magistraet aenholden, dat sulcke onordenungh mochte affgeschafft werden, hoe dan sulcks in laestleden sijnodo toe Nijmegen besloeten is.

20. Naedien ter Elburgh een bruder der gemeente befunden ist, die sich in ehebruch vergreepen ende uijt vrese der straffe in Hollandt gevloeden, is die vraege off oock die kercke mede goeder conscienci bij den ma-

gistraet daselbst anholden moege om hem *salvum conductum* toe verwerven, opdat hij mochte, van der kercken gestalt sijnde, mit derselviger wederumb vereeniget worden? R. Neen, om ergerniss the vermijden, maer men sall den sondaer ernstlick ter bute vermaenen und aen den diener der plaetzen, daer hij sich verheld, schrijven dat feijt, dat hij begangen heeft, opdat hij oock met hem handelen ende hem ter boetveerdicheit brengen mochte. Undt sooveer abers hij selvest bij den magistraet om een vrijgeleijt anholt, sall die kercke sulcks konnen lijden.

21. Wijters is den van Nijmmegen operlaght te schrijven aen die van Venloe, dat se met beroepinge des dieners van Wachtendonck, wie dan in laestledenen *sijnodo* besloeten, sullen ophalden ende sich om eenen anderen toe overcoemen umbsehen. Und schlaet den *synodus* dar vor den walgelerten hern *HENRICUM DIBBITS HERFELT*, van welken men vernemen kan bij *FONTANUM* the Arnhem ofte *JACOBUM* tho Nijmmegen.

22. Heeft oock der *synodus* die oirsaeck *HENRICI HERFELT*, waerumb hij van sijner kereken tho wijcken gesinnet, vor wittich erkennet, und sall der *synodus* der van Harderwijck haeres doens vermaenen.

23. Ist oock voor goet angesehen, dat men *HERMANNUM* van Lendt int vorstendomb Gelder ofte graefschap Zutphen niet *ehr ad ministerium* toelaeten sall, eer hij te vooren sich met der kereken versoent heeft, und sall die kercke t'Arnhem tusschen haer beiden richter zijn, daermede niemandt toe cort geschiede.

24. Het laet sich oock der *synodus* grotlicken misfallen, dat der pater van Lochem, op den *synodum* beroepen, niet erschenen is, dan sall met hem laeten berusten tot op dat examen.

Hiermit is dese handelongh besloeten ende der kercken the Tijell operlaght den naestcoemenden *synodum* te houden ende die tijt daervan uijt te schrijven ende wordt haer ernstlick bevoelen, dat sie die brieven vlijtigh ende trouwlick aen alle kercken bestellet.

Was onderteickent:

PETRUS GELLIUS FABER, praeses.

JACOBUS MICHAEL, assessor.

JODOCUS GOIJKERUS, scriba.